

Bir Çocuk Sağlığı İzlem Polikliniğinde 4. ve 6. Ay Sadece Anne Sütü ile Beslenme Oranları ve Anne Eğitim Düzeyi-Ön Çalışma Sonuçları

Breastfeeding Rates among 4 and 6 Month-old Children and Maternal Education Levels in a Well Child Clinic - Preliminary Results

Hüray Kök¹ , Ebru Şenol¹ , Gonca Keskindemirci^{1,3} , Muhammed Burak Selver¹ ,
Emine Gülbin Gökçay^{2,3} 

¹İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı Enstitüsü Sosyal Pediatri Doktora Programı, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü, Sosyal Pediatri Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

³İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Sosyal Pediatri Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ORCID ID: H.K. 0000-0001-7519-0185; E.Ş. 0000-0001-9015-1846; G.K. 0000-0003-1797-2802; M.B.S. 0000-0001-8763-525X; E.G.G. 0000-0003-1042-0407

Abf/Citation: Kok H, Senol E, Keskindemirci G, Selver MB, Gokcay, EG. Bir çocuk sağlığı izlem polikliniğinde 4. ve 6. ay sadece anne sütü ile beslenme oranları ve anne eğitim düzeyi-ön çalışma sonuçları. Çocuk Dergisi - Journal of Child 2020;20(2):43-47. <https://doi.org/10.26650/jchild.2020.2.773589>

ÖZ

Amaç: Çocuk Sağlığı İzlem Polikliniğimizde (ÇSİP) takip edilen bebeklerin 4. ve 6. aylardaki sadece anne sütü (SAS) ile beslenme durumlarının yıllara göre değişimlerini ve anne eğitim durumu ile ilişkisini incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışmamızda 2013-2017 yılları arasında doğan ve ÇSİP’de izlenen çocukların kişisel takip dosyaları retrospektif olarak incelenmiştir. Çocukların beslenme şekilleri ve anne eğitim durumları ile ilgili bilgiler incelenen dosyalardan elde edilmiştir.

Bulgular: Dördüncü ayda SAS ile beslenme oranının 2013 yılında %60,6 iken 2017 yılında %75,5 olduğu; 6. ayda SAS ile beslenme oranının 2013 yılında %28,2 iken 2017 yılında %46 olduğu saptanmıştır. Dördüncü ay ve 6. ayda sadece formüle ile beslenme oranları 2013 yılında sırasıyla %9,9 ve %11,5 iken, 2017 yılında sırasıyla %3,4 ve %2,5 e gerilemiştir. 2013 ve 2017 yılları arasında SAS ile beslenme istatistiksel olarak anlamlı derecede artmıştır. Sadece formüle ile beslenme oranlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir azalma olmuştur. Dördüncü ayda ve 6. ayda SAS ile beslenme, üniversite mezunlarında daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç: ÇSİP’de sadece anne sütü ile beslenme oranları yıllar içerisinde artış göstermektedir. Çocuk sağlığının düzenli izlemi, emzirme danışmanlığı ve bebek dostu hastane uygulamalarının bu artışta etkili olduğunu düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Anne sütü, emzirme, çocuk sağlığı

ABSTRACT

Objective: We aimed to examine breastfeeding rates among 4 and 6 months-old children followed in our Well Child Clinic, to evaluate the change in exclusive breastfeeding rates over years and to investigate the relationship between maternal education level and exclusive breastfeeding.

Materials and Methods: For this descriptive study, medical files of children followed in our Well Child Clinic were retrospectively analyzed. The information on breastfeeding and any additional feeding practices and maternal education levels were gathered from the files.

Results: In 2013, exclusive breastfeeding rate on fourth month was 60.6%, whereas it raised to 75.5% in 2017. Similarly, exclusive breastfeeding rate on sixth month raised from 28.2% in 2013 to 46% in 2017. In 2013, ratio of infants feeding only with infant formula on fourth month and sixth month follow ups were 9.9% and 11.5% respectively. These rates decreased to 3.4% on the fourth month and 2.5% on the sixth month in 2017. As this increase in breastfeeding rates are statistically significant for both fourth month and sixth month follow ups; rates of feeding only with infant formula were decreased with statistical significance both on fourth and sixth month follow ups. Exclusive breastfeeding rates were significantly higher on both fourth and sixth months in mothers who are university graduates.

Conclusion: Exclusive breastfeeding rates of infants followed in our clinic have been increasing over the years. We believe this is accomplished by regular well child visits, breastfeeding counseling in every visit and implementation of ‘Baby Friendly Hospital Initiative’ practices.

Keywords: Human milk, breastfeeding, child health

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Hüray Kök E-mail: hurayelmacıgil@gmail.com

Başvuru/Submitted: 27.07.2020 • **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 31.08.2020 • **Son Revizyon/Last Revision Received:** 05.09.2020 • **Kabul/Accepted:** 07.09.2020



This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

Anne ve bebek sağlığı üzerine eşsiz faydaları ve toplumsal katkıları nedeniyle bebekler için en ideal beslenme şekli anne sütü ile beslenmedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), T.C Sağlık Bakanlığı gibi resmi kuruluşlar ve Sosyal Pediatri Derneği gibi çocuk sağlığı ile ilgilenen dernekler emzirmenin doğumdan sonraki ilk saat içinde başlatılmasını, ilk 6 ay sadece anne sütü (SAS) ile beslenmeyi ve 6. aydan sonra uygun tamamlayıcı beslenme ile birlikte anne sütü ile beslenmenin en az 2 yaşına kadar sürdürülmesini önermekte ve desteklemektedir (1-3). Anne sütü ile beslenmenin yaygınlaşması ile dünyada her yıl 823.000 çocuk ve 20.000 anne ölümünün engellenebileceği ve 300 milyar dolar ekonomik tasarruf yapılabileceği bildirilmiştir (4).

Anne sütü ile beslenmenin korunması, özendirilmesi ve yaygınlaştırılması için DSÖ; 1981 yılında kabul edilen 'Anne Sütü Muadillerinin Pazarlanmasıyla İlgili Uluslararası Yasa (Mama Kodu)'nın ülkelerce tam benimsenmesini, Bebek Dostu Sağlık Kuruluşları Programı kapsamındaki 'Başarılı Emzirmede On Adım' ilkelerinin yaygın olarak uygulanmasını, anne destek grupları ve eğitimler gibi toplum bazlı desteklerin artırılmasını önermektedir (5,6). Ayrıca antenatal-postnatal izlemler, çocuk sağlığı izlemleri ve hastalık nedeniyle yapılan başvurular gibi bebek ve ebeveynler ile temas kurulabilen her fırsatta emzirme konusunda danışmanlık ve destek verilmesi de önerilmektedir (7). Bu öneriler toplumu ve ilgili tüm kuruluşları da dahil edecek şekilde uygulandığında emzirme uygulamalarının hızlı bir şekilde cevap verdiği ve emzirme oranlarının iyileştiği bilinmektedir (8).

Bu çalışmada amaç, Çocuk Sağlığı İzlem Polikliniğimizde (ÇSİP) takip edilen bebeklerin 4. ve 6. aylardaki anne sütü ile beslenme durumlarının yıllara göre değişimlerini ve anne eğitim durumu ile ilişkisini incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Sosyal Pediatri Bilim Dalı, ÇSİP'nde ilk 6 ay ayda bir, 7-8., 9-10., 12., 15. ve 18. aylarda, 2- 6 yaşlar arası 6 ayda bir, 6-18 yaşlar arası ise yılda bir izlemler yapılmaktadır. İzlem kapsamında prenatal, natal, postnatal öykü, soygeçmiş bilgileri ayrıntılı olarak alınmakta, boy, kilo ve baş çevresi ölçümleri alınıp büyüme eğrilerine kaydedilmektedir. Fizik muayene yapıldıktan sonra aileye bebeğin sağlıklı büyüüp gelişmesi için yaşına uygun öneriler verilir, yaşına uygun rutin ve rutin dışı aşılarda bilgilendirme ile birlikte aşı uygulamaları yapılmaktadır. İzlemlerde, büyümenin yanı sıra gelişim de değerlendirilerek yaşına uygun gelişim basamaklarına ulaşmış olup olmadığı sorgulanmakta, herhangi bir aksamada detaylı araştırma yapılmaktadır. İzlemlerde ilk 6 ay bebeğin sadece anne sütü alması, 6. aydan sonra uygun tamamlayıcı beslenmeye başlanarak en az 2 yaşına kadar anne sütüyle beslenmenin devamı desteklenmekte, önerilmekte ve her anneye emzirme danışmanlığı verilmektedir.

Tanımlayıcı tipteki çalışmamızda Ocak 2013-Aralık 2017 yılları arasında doğan ve ÇSİP'de kişisel takip dosyası oluşturulan tüm çocukların dosyaları retrospektif olarak incelenmiştir. Annesi

insan İmmünyetmezlik Virüsü (Human Immunodeficiency Virus, HIV) ile enfekte olan, annesi vefat eden, annenin emzirmesinin kontraendike olduğu ilaç kullanım öyküsü olan ve evlat edinilen bebekler araştırma dışı bırakılmıştır. Dışlama kriterleri dışında kalan tüm bebeklerin demografik verileri (doğum tarihi, cinsiyet) ile 4. ve 6. aylardaki beslenme şekilleri kaydedilmiştir. SAS, anne sütü+su, anne sütü+süt, anne sütü+süt dışı sıvılar, anne sütü+karışık beslenme, yalnızca formüle ve anne sütü olmadan karışık beslenme, beslenme şekilleri olarak kaydedilmiştir. SAS, su dahil hiçbir ek beslenme şekli olmadan anne sütü verilmesi; karışık beslenme ise katı, yarı-katı veya yumuşak gıdaların verilmesi olarak tanımlanmıştır. Annenin öğrenim durumu okur-yazar olma, ilköğretim, ortaokul, lise veya üniversite mezunu şeklinde gruplandırılmıştır. Dördüncü ayda ve 6. aydaki beslenme şekilleri oranlarının yıllara göre değişimi; anne öğrenim durumu ile bebeğin anne sütü alması arasındaki ilişki incelenmiştir.

İstatistiksel analizler NCSS (Number Cruncher Statistical System) 2007 Statistical Software (Utah, USA) paket programı ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotların (sıklık ve yüzde dağılımları) yanı sıra nitel verilerin karşılaştırmalarında ki-kare testi kullanılmıştır. Sonuçlar, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Çalışma için etik kurul onayı İstanbul Üniversitesi Etik Kurul'un dan alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmamızda, Ocak 2013-Aralık 2017 yıllarına ait verilerin bulunduğu 1562 dosya (829 erkek bebek, 733 kız bebek dosyası) incelenmiştir. Dışlama kriterlerini kapsayan 5 dosya verisi değerlendirme dışı bırakılmıştır. Dördüncü ay verisi olan 1332 izlem ve 6. ay verisi olan 1351 izlem, toplam 2683 izlem değerlendirilmiştir.

Dördüncü ayda SAS ile beslenme oranının 2013 yılında %60,6 iken 2017 yılında %75,5 olduğu; 6. ayda SAS ile beslenme oranının 2013 yılında %28,2 iken 2017 yılında %46 olduğu saptanmıştır. Dördüncü ay ve 6. ayda sadece formüle ile beslenme oranları 2013 yılında sırasıyla %9,9 ve %11,5 iken, 2017 yılında sırasıyla %3,4 ve %2,5'e gerilemiştir. 2013 yılı ile 2017 yılı verileri kıyaslandığında, 4. ve 6. ayda SAS ile beslenme oranları 2013'ten 2017'ye istatistiksel olarak anlamlı derecede artarken (sırasıyla $p < 0,001$; $p < 0,001$) sadece formüle ile beslenme oranları da anlamlı derecede azalmıştır ($p = 0,002$ ve $p < 0,001$) (Tablo 1). Altıncı ayda anne sütü+karışık beslenme 2013 yılında %44,9 iken 2017 yılında %36,3'e gerilemiştir ve bu azalma istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p = 0,034$) (Tablo 1). Yıllara göre 4. ve 6. ay SAS ve sadece formüle ile beslenme durumları Şekil 1 ve Tablo 2'de gösterilmiştir.

Anne sütü+su, anne sütü+süt, anne sütü+süt dışı sıvılar olarak sınıflandırılan beslenme şekilleri olgu sayılarının az olması nedeni ile 'anne sütü+diğer' olarak tek bir grupta toplanmıştır. Bu beslenme şeklinde ve karışık beslenme şeklinde 2013 ve 2017 yıllarında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 1: 2013 ve 2017 Yıllarına Ait 4. ve 6. Ay Beslenme Şekilleri ve Oranları.

		2013		2017		P
		n	%	n	%	
Sadece Anne Sütü	4.Ay	232	60,6	179	75,5	<0,001
	6.Ay	108	28,2	109	46	<0,001
Anne Sütü+diğer	4.Ay	106	27,7	49	20,7	0,050
	6.Ay	34	8,9	20	8,4	0,850
Anne Sütü+Karışık	4.Ay	5	1,3	1	0,4	0,273
	6.Ay	172	44,9	86	36,3	0,034
Karışık	4.Ay	2	0,5	0	0,0	0,275
	6.Ay	25	6,5	16	6,7	0,912
Sadece Formla	4.Ay	38	9,9	8	3,4	0,002
	6.Ay	44	11,5	6	2,5	<0,001

Tablo 2: Sadece anne sütü ve sadece formula ile beslenmenin yıllara göre dağılımı.

		2013	2014	2015	2016	2017	Toplam
4. Ay Beslenme Dağılımları							
Sadece Anne Sütü	n	232	239	124	141	179	915
	Yüzde (%)	60,6	70	68,1	74,6	75,5	68,7
	%95 G.A.	(0,56-0,65)	(0,65-0,75)	(0,61-0,75)	(0,68-0,81)	(0,70-0,81)	
Sadece Formula	n	38	26	15	9	8	96
	Yüzde (%)	9,9	7,6	8,2	4,8	3,4	7,2
	%95 G.A.	(0,07-0,13)	(0,05-0,10)	(0,04-0,12)	(0,02-0,08)	(0,01-0,06)	
6. Ay Beslenme Dağılımları Sadece							
Anne Sütü	n	108	111	61	85	109	474
	Yüzde (%)	28,2	31,3	31,9	45,9	46	35,1
	%95 G.A.	(0,24-0,33)	(0,26-0,36)	(0,25-0,39)	(0,39-0,53)	(0,40-0,52)	
Sadece Formula	n	44	17	9	4	6	80
	Yüzde (%)	11,5	4,8	4,7	2,2	2,5	5,9
	%95 G.A.	(0,08-0,15)	(0,03-0,07)	(0,02-0,08)	(0-0,04)	(0,01-0,05)	

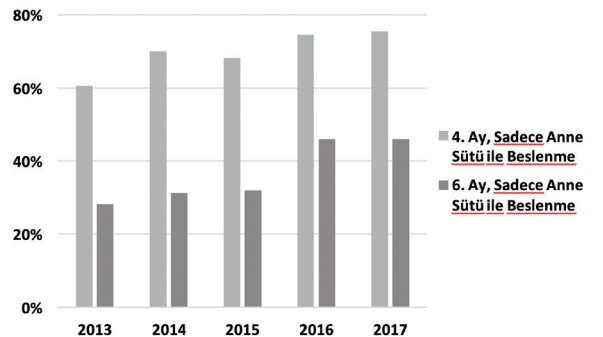
Tablo 3: 2013-2017 Yılları Arasında Annenin Eğitim Durumu ve Sadece Anne Sütü ile Beslenme Oranları

Sadece Anne Sütü	İlkokul		Ortaokul		Lise		niversite		p
	n	%	n	%	n	%	n	%	
4. Ay	123	54,42	94	58,02	252	54,19	432	70,24	<0,001
6. Ay	60	26,55	48	29,63	142	30,54	218	35,45	<0,001

2013-2017 yılları arasında 4. ay ve 6. ayda SAS ile beslenme ve anne eğitim düzeyi dağılımları değerlendirildiğinde; okur-yazar olma, ilkokul, ortaokul, lise veya niversite mezunu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0.001$). Dördüncü ayda ve 6. ayda SAS ile beslenme, niversite mezunlarında diğer gruplardan yüksek bulunmuştur (Tablo 3).

TARTIşMA

ocuk Sağlığı İzlem Polikliniğimizde takibi yapılan bebek ve çocukların izlem dosyalarının retrospektif olarak incelendiği araştırmamızda 2013 ve 2017 yılları arasında 4. ay ve 6. ayda SAS ile

**Şekil 1: 2013-2017 Yılları Arasında Sadece Anne Sütü ile Beslenme Dağılımı.**

beslenme oranlarındaki artış istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır. Üniversite mezunu olan annelerin SAS ile besleme oranı 2013 yılına göre 2017 yılında daha fazla olup bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Özellikle 2015 yılından sonra SAS ile beslenme oranlarındaki belirgin artışla birlikte formül süt ile beslenme oranlarında da azalma gözlenmiştir. Çalışmamızdan elde edilen veriler, sadece anne sütü ile beslenme oranlarının artırılmasında etkili olabilecek yaklaşımları belirlemenin ve gerekli müdahalelerin yapılmasının önemini vurgulamaktadır.

Tüm Türkiye’den veri toplanarak hazırlanan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (TNSA)’nda bebek ve çocukların beslenme alışkanlıkları incelenmektedir. 2013 TNSA verilerine göre 4-5 ayda sadece anne sütü ile beslenme oranı %9,5 iken 2018 TNSA verilerinde bu oran %14,4 olarak bulunmuştur. Çalışmamızda 2013 yılında 4. ayda SAS ile beslenme ve yakın yıllar olması nedeniyle karşılaştığımız 2017 verilerimiz TNSA verilerinin üzerinde bulunmuştur. 2013 ve 2018 TNSA verilerinde ilk 6 ay SAS ile beslenme oranları sırasıyla %30,1 ve %40,7’dir (9,10). Çalışmamızda 6. ayda SAS ile beslenme oranı değerlendirilmiş olup 2013 yılında %28,2 iken 2017 yılında %46 bulunarak artış gösterdiği görülmüştür.

Çalışmamızın gerçekleştiği fakültemiz 2006 yılında ‘Bebek Dostu Hastane’ unvanı almış olup bu unvanı korumaktadır. Anne sütü ile beslenme oranlarının yüksek saptanmasında birimizde ‘Bebek Dostu Sağlık Kuruluşu Programı’ uygulamalarının uygun bir şekilde yürütülmesinin ve ailelere yetkin emzirme danışmanlığının veriliyor olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. 2015 yılından sonra belirgin hale gelen formül süt ile beslenme oranlarındaki azalmada ise 2014 yılından itibaren ‘Anne Sütü Muadillerinin Pazarlanmasıyla İlgili Uluslararası Yasa’nın hükümlerinin uygulanmaya başlamasının etkili olabileceği düşünülmektedir (5). Bebek Dostu Hastane uygulamaları ve özellikle annelere doğum öncesinde ve sonrasında emzirme danışmanlığı verilmesi ile bebeklerin sadece anne sütü ile beslenme sürelerinin arttığı bilinmektedir (11,12). Ankara’da Çamurdan ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada “Bebek Dostu Sağlık Kuruluşu (BDSK)” uygulamalarının anne sütü ile beslenme oranlarını nasıl etkilediği değerlendirilmiş ve BDSK olduktan sonra doğan bebeklerde ilk altı ayda SAS ile beslenme oranları daha yüksek bulunmuştur (13). Danimarka’da yapılan bir çalışmada, BDSK girişimlerini uygulayan hastanelerdeki sağlık çalışanlarının emzirme danışmanlığı eğitimi almalarının sonuçları değerlendirilmiştir. Doğum sonrasında yapılan ev ziyaretlerinde, emzirme tekniği ile ilgili eğitimin yanı sıra anneye psikososyal destek de verildiği belirtilmiştir. Doğum sonrası anne sütü ile besleme konusunda destek alan anne-bebek çiftlerinde SAS ile beslenme ve emzirmenin sürdürülmesi oranlarının daha fazla olduğu gözlenmiştir (14). Ailelerin, çocuklarının büyüme ve gelişme izlemleri için bir ÇSİP seçmiş olmalarının da SAS ile beslenme oranlarının Türkiye verilerinden yüksek olmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Annelerin eğitim düzeyi ve SAS ile beslenme oranları arasında ilişki olup olmadığını incelediğimiz çalışmamızda üniversite mezunu annelerin 4. ve 6. ayda SAS ile besleme oranları diğer gruplara göre yüksek saptanmıştır. Ancak 4. ay ve 6. ay SAS ile

beslenme oranları karşılaştırıldığında üniversite mezunu olan annelerin bebeklerini 6. ayda daha az oranda SAS ile beslediği bulunmuştur. Annelerin çalışma durumu değerlendirilmediği için eğitim durumunun, 4. ay ve 6. ayda SAS ile beslenmeyi tek başına etkileyen bir faktör olup olmadığı belirlenememiştir. Bunu belirlemek için annenin çalışma veya işe başlama durumunun da değerlendirileceği geniş seride çalışmalar faydalı olacaktır.

Çalışmamızda SAS ile beslenme oranlarını etkileyen faktörlerden sadece annenin eğitim durumu değerlendirilmiştir. Bu çalışmamızın kısıtlılığıdır. SAS ile beslenmenin artırılmasında etkili olabilecek diğer faktörlerin de inceleneceği, aynı zamanda emzirmenin bebek ve anne sağlığı yanında toplumsal faydalarının da değerlendirileceği geniş seride çalışmalara ihtiyaç vardır. Çalışmamızın diğer bir kısıtlılığı da dahil edilen bebeklerin bir kısmının aylık takiplerine düzenli gelmemesi nedeniyle 4. ay ve 6. ay SAS ile beslenme oranlarının değerlendirilebilmiş olmasıdır. Çalışmamız, DSÖ’nün önerdiği ilk 6 ayda sadece anne sütü ile beslenme verisini kapsamamaktadır.

Bu çalışmamız, BDSK uygulamalarının ve emzirmenin desteklediği politikaların anne sütü ile beslenmeyi artıracaklarını gösteren bir çalışmadır. DSÖ’nün 2025 hedefi olan ilk 6 ay SAS ile beslenme oranının en az %50 olması hedefine ulaşabilmek için emzirmenin desteklenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, ÇSİP’te izlenen bebeklerin 4. ve 6. aylarda SAS ile beslenme oranları yıllar içinde artış göstermektedir. Çocuk sağlığının düzenli izleminin, izlemler esnasında emzirme danışmanlığı verilmesinin ve bebek dostu hastane uygulamalarının bu oranların yüksek olmasında etkili olduğunu düşünmekteyiz. Çalışmamızdan çıkan sonuca dayanarak, bu uygulamaların yaygınlaştırılmasını, çocuklar ve ebeveynleri ile temas edilen her fırsatta beslenme şekillerinin sorgulanarak gerekli danışmanlığın verilmesini önermekteyiz.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu’ndan alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam: Retrospektif bir çalışma olduğundan bilgilendirilmiş onam alınmamıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- H.K., E.Ş., G.K. E.G.G.; Veri Toplama- H.K., E.Ş., M.B.S.; Veri Analizi/Yorumlama- H.K., E.Ş., G.K. E.G.G.; Yazı Taslağı- H.K., E.Ş., G.K., M.B.S., E.G.G.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- H.K., G.K. E.G.G.; Son Onay ve Sorumluluk- H.K., E.Ş., G.K., M.B.S., E.G.G.; Süpervizyon- G.K., E.G.G.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Ethics Committee Approval: This study was approved by the Ethical Committee of the Istanbul University School of Medicine.

Informed Consent: Informed consent was not received due to the retrospective nature of the study.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- H.K., E.Ő., G.K. E.G.G.; Data Acquisition- H.K., E.Ő., M.B.S.; Data Analysis/Interpretation- H.K., E.Ő., G.K. E.G.G.; Drafting Manuscript- H.K., E.Ő., G.K., M.B.S., E.G.G.; Critical Revision of Manuscript- H.K., G.K. E.G.G.; Final Approval and Accountability- H.K., E.Ő., G.K., M.B.S., E.G.G.; Supervision- G.K., E.G.G.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

KAYNAKLAR/REFERENCES

1. World Health Organization. Breastfeeding. Erişim: https://www.who.int/health-topics/breastfeeding#tab=tab_1. Son Erişim Tarihi: 19.07.2020
2. TC Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü . Anne sütünün teşviki ve bebek dostu sağlık kuruluşları programı. Erişim: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/cocukergen-bp-liste/anne-s%C3%BCT%C3%BCn%C3%BCn-te%C5%9Fviki-ve-bebek-dostu-sa%C4%9Fl%C4%B1k-kurulu%C5%9Flar%C4%B1-program%C4%B1.html>. Son Erişim Tarihi: 31.08.2020
3. Sosyal Pediatri Derneği. Bilgi bankası. Erişim: <http://www.sosyalpediatri.org.tr/yasamin-ilk-6-ayinda-sadece-anne-sutu-ile-beslenen-bebeklere-su-verilmesine-gerek-yoktur-00132.html> Son Erişim Tarihi:24.07.2020
4. The Lancet. Breastfeeding: achieving the new normal. The Lancet. 2016; 387 (10017): 404
5. World Health Organization. International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes. Erişim: https://www.who.int/nutrition/publications/code_english.pdf. Son Erişim Tarihi: 31.08.2020
6. World Health Organization. Ten steps to successful breastfeeding. Erişim: <https://www.who.int/activities/promoting-baby-friendly-hospitals/ten-steps-to-successful-breastfeeding>. Son Erişim Tarihi: 31.08.2020
7. World Health Organization. Fact sheets, Infant and young child feeding. Erişim: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>. Son Erişim Tarihi: 01.09.2020
8. Rollins NG, Bhandari N, Hajeebhoy N, et al. Why invest and what it will take to improve breastfeeding practices? Lancet 2016;387:491-504
9. Hacettepe Üniversitesi N fus Et tleri Enstitüsü, "2013 Türkiye N fus ve Sağlık Araştırması". Hacettepe Üniversitesi N fus Et tleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve T BİTAK, Kasım 2014, Ankara, Türkiye.
10. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). "2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması". Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.
11. P rez-Escamilla R, Martinez, JL, Segura-P rez S. Impact of the baby-friendly hospital initiative on breastfeeding and child health outcomes: a systematic review. Maternal and Child Nutrition 2016;12:402-417
12. Turan M, Coşkun A, Gökçay G. Doğum sonrası erken dönemde, doğru teknik ile emzirmenin tek başına anne sütü ile beslenme süresine etkisi. İst. Tıp Fak. Mecmuası 2000;63:286-292
13. Duyan Camurdan A, Ozkan S, Yüksel D, Paslı F, Sahin F, Beyazova U. The effect of the baby-friendly hospital initiative on long-term breast feeding. Int J Clin Pract 2007;61(8):1251-1255
14. Kronborg H, Vaeth M, Olsen J, Iversen L, Harder I. Effect of early postnatal breastfeeding support: a cluster-randomized community based trial. Acta P diatrica 2007;96(7):1064-1070